

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลทรายขาว

องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว จังหวัดปัตตานี

ตำบลทรายขาวเป็นแหล่งผลิตสินค้าทางเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี โดยเฉพาะผลไม้ประเภททุเรียน ลองกอง มังคุด และสวนยางพารา ตลอดจนมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อย่างเช่น น้ำตกทรายขาว สวนผลไม้ โบราณสถานทางวัฒนธรรมประกอบกับมีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติสูง เนื่องจากมีเทือกเขาสันกาลาคีรีเป็นแหล่งต้นน้ำ มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และสัตว์ป่านานาชนิด ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน แต่การใช้ประโยชน์นั้นได้ส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น มีการตัดไม้ทำลายป่า ล่าสัตว์ป่า และนำพืชหายากมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เลี้ยงชีพ ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว

วิถีนวัตกรรม

ปี 2544 องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของเทือกเขาสันกาลาคีรีและส่งเสริมการสร้างงาน และรายได้ให้แก่คนในชุมชน

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- การดำเนินงานด้านการปรับปรุงสถานที่
 - สร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ตำบล จำนวน 1 แห่ง
 - ปรับปรุงอาคาร จำนวน 2 หลัง
 - ปรับปรุงจุดต้อนรับนักท่องเที่ยว จำนวน 8 แห่ง
- ผู้บริหารอบต.ทรายขาวขอความร่วมมือจากเจ้าของกิจการ ประกอบด้วย
 - สวนลองกอง ตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามกับจุดต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นสวนลองกองที่ดำเนินการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับแบบดั้งเดิม
 - กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น การทำทุเรียนกวน กลิ้วยหี เป็นต้น
 - การเลี้ยงจระเข้ชน เป็นจุดที่ให้ความเพลิดเพลินและแหล่งความรู้ สำหรับเลี้ยงจระเข้ชนเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม
 - แปลงไร่นาสวนผสม ตั้งอยู่บริเวณมัสยิดโบราณ หมู่ที่ 6 เป็นแปลงไร่นาสวนผสมที่ปรับให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่
 - แปลงไร่นาสวนผสม ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 เป็นแปลงไร่นาสวนผสมดีเด่นของอำเภอและจังหวัด เน้นการผลิตทุเรียนหมอนทองส่งตลาดกรุงเทพฯ เพื่อเข้าร่วมโครงการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- อบต.ทรายขาวจัดโครงการการท่องเที่ยวเป็น 2 แบบ ประกอบด้วย
 - โปรแกรมท่องเที่ยวเกษตร
 - เที่ยวครึ่งวัน เริ่มจาก จุดต้อนรับ →สวนลองกอง →กลุ่มแปรรูปฯ

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: โคกโพธิ์

จังหวัด: ปัตตานี

ประชากร: 4,074 คน

พื้นที่: 47.98 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

- การเลี้ยงจระเข้ชน
- เทียว 1 วัน เริ่มจาก จุดต้อนรับ →สวนลองกอง →ไร่สวนผสม
→ชมมัสยิดโบราณ →กลุ่มแปรรูปฯ
→ การเลี้ยงจระเข้ชน →น้ำตกทรายขาว
- ข. โปรแกรมท่องเที่ยวเกษตร+เชิงอนุรักษ์
 - เทียวครึ่งวัน เริ่มจาก จุดต้อนรับ →กลุ่มแปรรูปฯ →น้ำตกทรายขาว
→ จุดชมวิว
 - เทียว 1 วัน เริ่มจาก จุดต้อนรับ →กลุ่มแปรรูปฯ →น้ำตกทรายขาว
→ จุดชมวิว(พักค้างคืน) →สมุนไพรธรรมชาติ
→ วนเกษตร →ยอดนางจันทร์จุดสูงสุด
เทือกเขาสันกาลาคีรี
- 4. การกำหนดอัตราค่าใช้จ่าย
 - ผู้ร่วมโครงการ 1 คน ค่าใช้จ่าย 500 บาท
 - ผู้ร่วมโครงการ 2 คน ค่าใช้จ่ายคนละ 400 บาท
 - ผู้ร่วมโครงการ 3 คนขึ้นไป ค่าใช้จ่ายคนละ 300 บาท
- 5. แต่งตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน 20 คน ประกอบด้วย อดีตกำนัน
เจ้าของกิจการทุกแห่ง ประธานกลุ่มแปรรูป สมาชิกสภาอบต.ทรายขาว เกษตรอำเภอ
ปลัดอบต.ทรายขาว ทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการ

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

งบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรจัดสรรผ่านทางสำนักงาน
เกษตรจังหวัดปัตตานีในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
จำนวน 1,240,000 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. อาคาร จำนวน 2 หลัง
2. จุดต้อนรับนักท่องเที่ยว 8 แห่ง
3. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ 1 หลัง

บุคลากร

1. สมาชิกที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยว ทำหน้าที่ต้อนรับ
นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้คำแนะนำ จำนวน 10-15 คน
2. กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ทำหน้าที่แนะนำ
และบรรยายขั้นตอนการผลิตให้แก่นักท่องเที่ยว จำนวน 10-15 คน
3. เจ้าของกิจการสวนผลไม้ นำเยี่ยมชมสวนผลไม้ จำนวน 10-15 คน
4. มัคคุเทศก์ชุมชน ทำหน้าที่แนะนำและให้ความรู้แก่
นักท่องเที่ยว จำนวน 20 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ปลายปี 2544	-ผู้บริหารอบต.ทรายขาวประสานขอความร่วมมือ กับสำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ เพื่อจัดทำกา รท่องเที่ยวเชิงเกษตร -ประสานขอความร่วมมือกับประชาชนในท้องถิ่นใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ -จัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	-ผู้ บริ ห า ร อ บ ต . ทรายขาว,สำนักงาน เกษตรอำเภอโคกโพธิ์, ประชาชนในท้องถิ่น

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ต้นปี 2545	-จัดประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบลเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร -ประชุมร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานีและสำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ เพื่อจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ -อบต.ทรายขาวประชุมเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	-อ.บ.ด.ทรายขาว , สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์
กลางปี 2545	-กรมส่งเสริมการเกษตรจัดสรรงบประมาณผ่านทางสำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานีเพื่อสนับสนุนโครงการนี้ -ดำเนินการปรับปรุงสถานที่ประกอบด้วยอาคาร 2 แห่ง และจุดต้อนรับนักท่องเที่ยว 8 แห่ง -ก่อสร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ตำบล 1 แห่ง -จัดอบรมมัคคุเทศก์จำนวน 20 คน -ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	-อ.บ.ด.ทรายขาว , สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ ,ประชาชน
ปลายปี 2545	-เปิดบริการรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ	-อบต.ทรายขาว

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

-สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์,สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี,กรมส่งเสริมการเกษตร

-สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและให้การอบรมมัคคุเทศก์

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ในตำบลทรายขาวมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น น้ำตกทรายขาว สวนผลไม้ และมีโบราณสถานที่สำคัญหลายแห่ง แต่เนื่องด้วยยังไม่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวน้อย
2. ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อทำการผลิตสินค้าออกจำหน่าย เช่น ผลไม้ นานาชนิด และสินค้าแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร แต่สามารถจำหน่ายได้เฉพาะในชุมชนเท่านั้น

หลังการดำเนินการ

1. เมื่อจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเที่ยวประมาณปีละ 400-500 คน
2. สามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่ายได้ โดยจำหน่ายในสวนโดยตรงและที่ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ตำบล

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ในระยะแรกประชาชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ตนจะได้รับ เกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการและการช่วยอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ	1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับและให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด
2. การต้อนรับนักท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน	2. จัดอบรมและสัมมนาให้ความรู้ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันแก่มัคคุเทศก์

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การสนับสนุนของผู้บริหารอบต. ทนายชาวและคณะกรรมการบริหารจัดการในการตั้งใจดำเนินงานอย่างจริงจัง
2. การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในท่าประชาคม เพื่อปรับทัศนคติให้ตรงกันในการช่วยกันส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบล

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

อบต.ทนายชาวมีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. การจัดอบรม สัมมนา คณะกรรมการจัดการ เจ้าของสวนผลไม้ กลุ่มอาชีพ และเกษตรกรเป้าหมายให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการต้อนรับนักท่องเที่ยว
3. การสร้างจิตสำนึกของชุมชน โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนให้เกิดความตระหนักถึงการเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ
4. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ

บทเรียนที่ได้รับ

การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายยุทธพงศ์ นิคม
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลทนายชาว
ที่อยู่ : หมู่ที่ 3 ตำบลทนายชาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
โทรศัพท์ : (073) 358-554, (09) 299-8192

ชื่อ-นามสกุล : นางนงเยาว์ ฝัสดา
ตำแหน่ง : เกษตรตำบลทนายชาว
หน่วยงาน : สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิธีใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 3 ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี 94120
ขนาดพื้นที่ งบประมาณรายจ่าย	47.98 ตารางกิโลเมตร 2,963,176.58 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
งบประมาณรายได้	3,176,683.17 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	7 คน 6 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	4,074 คน
จำนวนครัวเรือน	770 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	5,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลทรายขาวประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ประชากร ทั้งสิ้น 4,074 คน อาชีพหลักของประชากร คือ ทำ สวน ทำนา รับจ้าง ค้าขาย ประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 58.6 ศาสนาพุทธร้อยละ 41.2 มีการใช้ภาษาไทยเป็นหลัก ร้อยละ 98.4 ใช้ภาษามลายูร้อยละ 1.6 เป็นที่ราบเชิงเขามีเทือกเขาสันกาลาคีรี เป็น เทือกเขาหลักที่สำคัญ และเป็นที่ตั้งของอุทยาน แห่งชาติน้ำตกทรายขาว รวมทั้งเป็นแหล่งแหล่ง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและต้นน้ำที่สำคัญของ จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติที่ อุดมสมบูรณ์